

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Directeur Beschermen, Aanpakken en Voorkomen

Afdeling
Extern Wetenschappelijk
Beleidsonderzoek (EWB)

Bezoekadres:
Koningskade 4
2596 AA Den Haag

Postadres:
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

www.wodc.nl

Contactpersoon

Datum 24 augustus 2021

Onderwerp Onafhankelijk oordeel Beleidsdoorlichting Artikel 34.4 Slachtofferzorg

L.S.,

Ons kenmerk

Bijlage(-n)

Namens het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) heb ik op verzoek van de Directie Beschermen, Aanpakken en Voorkomen, onderdeel van het Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, als lid van de begeleidingscommissie geadviseerd bij het opstellen van de 'Beleidsdoorlichting Artikel 34.4 Slachtofferzorg'. Ook is mij als onafhankelijk deskundige verzocht na afloop een schriftelijk oordeel over de beleidsdoorlichting te geven, dat met het eindrapport aan de Tweede Kamer zal worden aangeboden. In mijn bijdragen gedurende het proces en in onderhavig oordeel heb ik me vanwege mijn expertise beperkt tot het gedeelte van de doorlichting dat betrekking heeft op de *doeltreffendheid* van het beleid.

De 'Beleidsdoorlichting Artikel 34.4 Slachtofferzorg' is in het afgelopen jaar uitgevoerd door TwynstraGudde. Ik ontving vijf conceptversies van (delen van) de beleidsdoorlichting en heb deze van mondeling en schriftelijk commentaar voorzien, zowel tijdens begeleidingsbijeenkomsten als in enkele aparte gesprekken en mails. Mijn opmerkingen hadden onder andere betrekking op een zorgvuldig gebruik van begrippen en een verantwoorde omgang met bronnen. De schrijvers van de beleidsdoorlichting hebben zich in het algemeen goed ingespannen om gevolg te geven aan mijn opmerkingen.

TwynstraGudde geeft aan dat de vraag *In hoeverre de financiële en beleidsmatige instrumenten van het ministerie van Justitie en Veiligheid doeltreffend en doelmatig zijn in het versterken van de positie van slachtoffers* door hen is beantwoord aan de hand van syntheseonderzoek van eerder uitgevoerd onderzoek, zoals voorgeschreven door de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE). Men stelt vervolgens vast dat er weinig onderzoek beschikbaar is dat uitsluitsel geeft over de doeltreffendheid van het gevoerde beleid in de periode 2014 tot en met 2019. Wel geeft beschikbaar onderzoek informatie waarmee een *indicatie van de plausibiliteit van doeltreffendheid* kan worden gegeven.¹

¹ Samenvatting, p.2. Ik verwijs naar de paginanummering in de versie van het conceptrapport die mij op 9 augustus 2021 ter beschikking is gesteld

Afhankelijkheid van studies die voorhanden zijn beperkt de reikwijdte van elk syntheseonderzoek. Ik onderschrijf de conclusie van TwynstraGudde dat het voor een groot deel van het slachtofferbeleid niet mogelijk was om op basis van uitgevoerd onderzoek de beoogde relatie tussen resultaten en effecten aan te tonen en daarmee doeltreffendheid van beleid vast te stellen.²

De reconstructie van de beleidstheorieën bij de vijf centrale beleidsdoelen is in mijn ogen geslaagd. Waar in de volgende stap de doeltreffendheid van het beleid lang niet altijd vastgesteld kon worden, heeft TwynstraGudde ervoor gekozen recht te willen doen aan de inspanningen die in de onderzochte periode zijn geleverd ten behoeve van slachtofferzorg. Dit heeft geleid tot een ruime invulling van de begrippen *plausibiliteit* en *aannemelijkheid* van doeltreffendheid. Daarbij zijn veel rapporten gebruikt die niet als evaluatieonderzoeken te typeren zijn, bijvoorbeeld inventariserende onderzoeken en praktijkbeschrijvingen. Het effect (of onvoorziene neveneffecten) van het gevoerde slachtofferbeleid is in deze onderzoeken geen onderwerp van onderzoek. TwynstraGudde heeft daarbij zachtere criteria voor plausibiliteit van doeltreffendheid gehanteerd dan gebruikelijk: hierbij wordt onder andere betrokken waarop het beleid *gebaseerd is*³ in plaats van wat het beleid *oplevert* aan effecten (voorwaardelijke dan wel finale effecten voor slachtoffers).

Eenzijds wordt duidelijk geconcludeerd dat het voor een groot deel van het slachtofferbeleid niet mogelijk is om op basis van uitgevoerd onderzoek de beoogde relatie tussen resultaten en effecten aan te tonen en daarmee doeltreffendheid van beleid volgens de richtlijnen van de RPE vast te stellen. Anderzijds worden, als gevolg van de beschreven keus om recht te doen aan de geleverde inspanningen, toch conclusies over aannemelijke verbetering getrokken die niet meer werkelijk met effectiviteit te maken hebben.⁴ Al met al heeft men zich naar mijn mening minder streng opgesteld dan vanuit wetenschappelijk oogpunt wenselijk zou zijn geweest.

Tot slot, uit de beleidsdoorlichting blijkt dat cijfers over de vraag in welke mate slachtoffers daadwerkelijk van de aan hun toegekende rechten gebruik (kunnen) maken, nog altijd vaak ontbreken. TwynstraGudde merkt op dat ook al in de vorige beleidsdoorlichting (uit 2014) werd geconstateerd dat weinig bekend is over de vraag in hoeverre slachtoffers van hun rechten gebruik maken, omdat t.a.v. veel rechten geen geschikte registratie werd bijgehouden. "In de onderzoeksperiode van deze beleidsdoorlichting lijkt dat zicht niet te

² Conclusies en aanbevelingen, p.88.

³ Bijv. op onderzoek naar hoe te voorzien in behoeften van slachtoffers, op de realisatie van aanbevelingen uit de vorige beleidsdoorlichting, of op positief door slachtoffers beoordeelde instanties (Inleiding, p.13).

⁴ Zoals bijvoorbeeld: "In de ondersteuning van slachtoffers zijn tijdens de onderzoeksperiode stappen gezet die aannemelijk maken dat de ondersteuning ook daadwerkelijk is verbeterd en nog verder zal verbeteren, zoals de investering in juridische dienstverlening door SHN" (Beleidsdoel 4: Slachtoffers kunnen ondersteuning krijgen bij de gevolgen van het delict, p.55).

zijn verbeterd".⁵ Bijvoorbeeld zijn voor de expliciete beleidsdoelstelling *het versterken van de positie van slachtoffers in het recht* wetgevingstrajecten afgerond en "bijbehorende instrumenten en maatregelen geïmplementeerd. Hiermee zijn slachtofferrechten wettelijk verankerd. In hoeverre slachtoffers gebruik maken van deze rechten is niet geregistreerd".⁶ Om nu of in de toekomst uitspraken te kunnen doen over (de mogelijkheid tot) werkelijke gebruikmaking van de diverse slachtofferrechten, is het voeren van een vollediger registratie dan nu gebeurt noodzakelijk. Krijgt men aangeboden waar men recht op heeft? En hoe vaak wordt daar vervolgens gebruik van gemaakt? Zicht hierop door de jaren heen zou het geregeld ontbreken van onderzoek waarmee de doeltreffendheid van het beleid kan worden vastgesteld, gedeeltelijk kunnen compenseren. Ik ondersteun dan ook van harte het advies van TwynstraGudde om de registratie van het gebruik van slachtofferrechten te organiseren, al dan niet binnen het kader van artikel 34.4 Slachtofferzorg.

Hoogachtend,

Wetenschappelijk medewerker WODC

Extern Wetenschappelijke
Betrekkingen

Datum

Ons kenmerk

⁵ Beleidsdoel 2: Slachtoffers hebben een sterke positie in het recht, p.33.

⁶ Samenvatting, p.3.